

Angličtina

Stručná anatomie jazyka

Šimon Daníček

velmi
lehce

Angličtina

Stručná anatomie jazyka

Šimon Daníček

 GRADA®

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

ANGLIČTINA

STRUČNÁ ANATOMIE JAZYKA

aneb 51 zastavení na cestě k pochopení jejího fungování

Šimon Daniček

Vydala Grada Publishing, a.s.

U Průhonu 22, 170 00 Praha 7

jako svou 4958. publikaci

První vydání, Praha 2013

© Grada Publishing, a.s., 2013

Odpovědný redaktor: Zdenka Svěráková

Sazba: studio 2GD typographic

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s., Husova 1881, Havlíčkův Brod

Počet stran: 96

Publikace z nakladatelství Grada Publishing, a.s. si můžete zakoupit u svého knihkupce nebo objednat v Zákaznickém servisu nakladatelství Grada Publishing, a.s., U Průhonu 22, 170 00 Praha 7, tel.: 234 264 511, fax: 234 264 400, e-mail: obchod@grada.cz, www.grada.cz.

Na Slovensku objednávejte knihy na adrese: Zásielková služba Grada Slovakia, spol. s r. o., Moskovská 29, 811 08 Bratislava, Slovensko, tel.: 02/556 45 189, fax: 02/556 45 289, e-mail: grada@grada.sk

Pokud máte pocit, že byste nám chtěli sdělit něco ohledně této knihy, napište, prosím, na adresu redakce: koedice@grada.cz.

ISBN 978-80-247-4557-2 (tištěná verze)

ISBN 978-80-247-8304-8 (elektronická verze ve formátu PDF)

ISBN 978-80-247-8305-5 (elektronická verze ve formátu EPUB)

8 SAH

- ÚVODEM 6
- 1. ZÁKLAD 8
- 2. SLOVESO: TŘI TERMÍNY NA ZAČÁTEK 9
- 3. ANGLICKÉ SLOVESO 11
- 4. ROZDĚLENÍ SLOVES 13
- 5. OTÁZKA A ZÁPOR 16
- 6. PŘIDÁNÍ -S VE 3. OSOBE JEDNOTNÉHO ČÍSLA 20
- 7. ODPOVĚĚ NA OTÁZKU 22
- 8. ČASY 23
- 9. TVOŘENÍ ČASŮ 25
- 10. FORMA PROSTÁ A PRŮBĚHOVÁ 27
- 11. ROZKAZ A ZÁKAZ 29
- 12. BUDOUCNOST 30
- 13. BE GOING TO 32
- 14. PŘEDPŘÍTOMNÝ ČAS 33
- 15. SOUSLEDNOST 42
- 16. INFINITIV MINULÝ 48
- 17. PODMÍNKOVÁ SOUVĚTÍ 50
- 18. DALŠÍ VYUŽITÍ PODMÍNKOVÝCH SOUVĚTÍ 52
- 19. MÍT NĚCO UDĚLAT 54
- 20. NUDNÝ × NUDÍCÍ SE 55
- 21. BE SUPPOSED TO × SHOULD 56
- 22. THERE IS, THERE ARE 58
- 23. DOVĚTKY: NEBO NE? NEBO JO? 60
- 24. MUST × HAVE TO 62
- 25. MUST: DVA TYPY 63

26. SHALL 64
27. PÁR JADRNOSTÍ AŽ VULGARISMŮ 66
28. USE 68
29. SLOVESA KONČÍCÍ NA -OULD 70
30. ZMĚNA STAVU 72
31. ð, θ, æ, ə 74
32. AŤ, ABY 76
33. BE ABOUT TO 77
34. UVOZENÁ OTÁZKA 78
35. DÁT NĚCO UDELAT 79
36. KDYSI SE NĚCO DĚLO 80
37. KDYŽ NARAZÍTE NA WOULD 81
38. VYHNÁNÍ PŘEDLOŽKY NA KONEC OTÁZKY 82
39. MILUJÍ x MILUJÍ SE 83
40. STAHOVÁNÍ: 'D, 'S 84
41. FEW x A FEW, LITTLE x A LITTLE 85
42. HAVE 86
43. BÝT 87
44. OD ROZKAZU K NÁVRHU 88
45. VYNECHÁVÁNÍ: ŽE, CO, KTERÝ 89
46. DVA ZÁPORY VE VĚTĚ 90
47. ANY 91
48. PŘÍDAVNÉ JMÉNO JAKO PŘÍSLOVCE 92
49. PODMĚT 93
50. UP, DOWN, OUT ATD. ZA SLOVESEM 94
51. TO SI PIŠ! TO POVÍDEJ NĚKOMU JINÉMU! 96

CO TO MÁTE V RUCI?

Rozhodně ne klasickou učebnici. Jde o příručku zaměřenou na věci, které lidem dělají v angličtině problémy anebo jsou učeny příliš postupně. Dle mého názoru je to zbytečné, neboť na poměrně malém prostoru lze uspokojivě vysvětlit mnohé (v tomto případě 51 jevů na nějakých 90 stránkách).

JAK PŘÍRUČKU POUŽÍVAT?

Podle potřeby, ale jsem přesvědčen, že pokud si ji uložíte do paměti (i když spousta věcí bude pro hodně lidí opakováním) celou – proto je poměrně stručná –, hodně vám usnadní život.

STRUKTURA PŘÍRUČKY

Pokud je nějaký jev popsán jen na jedné stránce, znamená to, že nepotřebuje (dle mého mínění) další vysvětlování.

Pokud nějaký jev zabírá více stránek, je to proto:

1. že je na první stránce nějaké schéma či tabulka, které je dobré si zapamatovat, a následující stránka ono schéma či tabulku vysvětluje, nebo

ÚVODEM

2. že se probrání nějakého jevu nevešlo na jednu stránku, nicméně jsem nechtěl zestručňovat na úkor srozumitelnosti. V obou případech slouží k orientaci šipky u dolního okraje stránky. Pokud narazíte na šipku se svislou čárkou vlevo od ní (| ►), znamená to, že jste na první stránce kapitoly (svislá čárka) a kapitola pokračuje (šipka). Počet šipek informuje o aktuálním čísle stránky dané kapitoly (např. třetí strana kapitoly vpadá následovně: ► ► ►). Konec kapitoly je označen šipkami (počet záleží na počtu stránek kapitoly) a svislou čárkou vpravo od nich (např. ► ► ► ► |).

Nežídka na začátku kapitoly najdete kolonku **KLÍČOVÁ VĚC:**, která se snaží daný jev shrnout nejlépe dvěma třemi slovy, aby si jej člověk snáze zapamatoval.

V případě, že k danému pravidlu existuje důležitá výjimka nebo je nutné něco připomenout, objevuje se dole orámovaný text začínající slovem **POZOR!**.

A JEŠTĚ „MALIČKOST“

Pevně věřím, že klady této příručky výrazně předčí možné nedostatky...

Šimon Daniček

1

ZÁKLAD

KLÍČOVÁ VĚC: NAJÍT HOLOU VĚTU

Základem jazyka je slovní zásoba (tu se musíme naučit) a **holá věta**. Ať se jedná o sebedelší „záležitost“, vždy je (při překladu do i z angličtiny) nutné najít holou větu neboli podmět (většinou podstatné jméno či zájmeno – **kdo** nebo **co**) a přísudek (sloveso – **co je** nebo **co se děje**). To je základ, ze kterého je třeba vždy vycházet.

Je to nesmírně důležité např. pro lidi, kteří jsou už dlouho ze školy a nový jazyk jim zrovna „nejde“. Takoví lidé pak mají tendenci tvrdit (a myslet si), že se ho nikdy nenaučí. Hlavní je v této situaci nepanikařit a nedělat zbrklé kroky – prostě je třeba najít ono **A** (podmět) a **B** (přísudek) a s těmi potom v klidu pracovat (tvořit otázky, záporny, časy...) podle jasných pravidel (z nichž mnohá naleznete na následujících stránkách).

Když se mluví o slovesech, je dobré seznámit se s následujícími třemi termíny:

PRAVIDELNÁ SLOVESA – jejich pravidelnost spočívá v tom, že se k nim při tvoření některých časů přidává koncovka **-ed** (v případě minulého času např. od **call** získáme tvar **called** a od **kill** tvar **killed**).

NEPRAVIDELNÁ SLOVESA – u nich si musíme jednotlivé tvary zapamatovat, protože jsou pokaždé jiné (**rozbít** se například řekne **break**, ale minulý čas je **broke**, **střílet** se řekne **shoot**, ale minulý čas je **shot**, **jít** se řekne **go**, ale minulý čas je **went** atd.). Seznamy nepravidelných sloves by měly být k nalezení v každé učebnici a jsou často i ve slovnících.

SLOVESO: TŘI TERMÍNY NA ZAČÁTEK

POMOCNÁ SLOVESA – některá (je jich málo) slovesa mají dvě polohy. Kromě svého základního významu (např. **have** znamená **mít**) mají i funkci pomocnou, kdy pomáhají něco vytvořit – a svůj základní význam ztrácejí. Např. sloveso **have** pomáhá vytvořit předpřítomný čas (a v tomto případě ztrácí význam **mít**) a **do** zase otázku v přítomnosti (a již neznamená **dělat**).

Některá už svůj původní význam víceméně ztratila a fungují jen jako pomocná (pomocí **will** se dělá budoucí čas, pomocí **would** podmiňovací způsob).

Kromě výše zmíněných patří mezi další nejpoužívanější pomocná slovesa např. **did** (otázka v minulosti), **had** (předminulý čas), **be** (průběh) či **should** (měl bych, měl bys...).

ANGLICKÉ SLOVESO

KLÍČOVÁ VĚC: TŘI TVARY

3

1.	2.	3.
break	broke	broken
kill	killed	killed

ANGLICKÉ SLOVESO

U anglických sloves je dobré učit se tři tvary:

PRVNÍ je v podstatě infinitiv, např. **break** (rozbít)

DRUHÝ je minulý čas, např. **broke** (rozbil)

TŘETÍ (broken) má dvě použití:

1. Je to výsledek děje či činnosti popsaných prvním tvarem, takže od **rozbít** (break) máte **rozbitý** (broken) a např. od **zabít** (kill) **zabitý** (killed).
2. Slouží k vytvoření tří (předbudoucího, předpřítomného, předminulého) časů z celkových šesti.

U pravidelných sloves je 2. a 3. tvar stejný – tvoří se přidáním koncovky **-ed**.

ROZDĚLENÍ SLOVES

KLÍČOVÁ VĚC: LEVÁ A PRAVÁ STRANA

4

LEVÁ STRANA (ELITNÍ):

be, can, must, veškerá
pomocná slovesa

PRAVÁ STRANA:

99,9% sloves

ROZDĚLENÍ SLOVES

Největší předností tohoto rozdělení sloves je, že i úplný začátečník si může – pokud se naučí pár slovíček – téměř okamžitě osvojit používání přítomného a minulého času včetně záporu a otázky. Vzhledem k tomu, že budoucí čas je fantasticky jednoduchý (mezi podmět a přísudek šoupneme **will**) a tvoří se (pokud ho vytvořit lze) u všech sloves stejně, je člověk schopen za nějaké dva dny intenzivní práce používat tři časy včetně otázky a záporu, což není vůbec špatné...

ROZDĚLENÍ SLOVES

Slovesa se tedy dělí na dvě skupiny (strany) a je tomu tak, protože s každou z nich se pracuje odlišně.

NALEVO je elitní skupina čítající sice pouze několik členů, kteří jsou ale důležití a hojně používaní: **být** (be), **umět/moci** (can), **muset** (must) a veškerá pomocná slovesa. „Elitní“ je proto, že u jejích členů je vždy něco extra: např. ve 3. osobě jednotného čísla často nepřidávají koncovku **-s**, **be** má dvě formy minulého času, **must** tvoří minulý a budoucí čas úplně zvláště, minulý čas od **can** může znamenat zároveň i podmiňovací způsob a u mnoha pomocných sloves je v podstatě zbytečné o nějakých časech vůbec mluvit – no prostě vybraná společnost.

NAPRAVO je drtivá většina (více než 99,9%) sloves, např. **milovat** (love), **střízlivět** (sober), **vsadit se** (bet) atd.

5

OTÁZKA A ZÁPOR

KLÍČOVÁ VĚC: PŘEHODÍM PŘEDSADÍM PŘIDÁM VLOŽÍM

Při vytváření otázky a záporu je třeba si do paměti vryt zaklínadlo „přehodím-předsadím-přidám-vložím“, které se aplikuje na holou větu (ono A a B zmíněné na str. 8).

LEVÁ STRANA (elitní skupina)	PRAVÁ STRANA (drtivá většina)
OTÁZKA:	
přehodím	předsadím <i>do/does</i>
ZÁPOR:	
přidám <i>not</i>	vložím <i>don't/doesn't</i>

OTÁZKA A ZÁPOR

LEVÁ STRANA	PRAVÁ STRANA
OTÁZKA:	
přehodím	předsadím <i>do/does</i>
<i>She is.</i> → <i>Is she?</i> (Ona je. → Je?)	<i>You snore.</i> → <i>Do you snore?</i> (Chrápeš. → Chrápeš?) <i>She snores.</i> → <i>Does she snore?</i> (Chrápe. → Chrápe?)
ZÁPOR:	
přidám <i>not</i>	vložím <i>don't/doesn't</i>
<i>She is.</i> → <i>She is not.</i> (Ona je. → Ona není.)	<i>You snore.</i> → <i>You don't snore.</i> (Chrápeš. → Nechrápeš.) <i>She snores.</i> → <i>She doesn't snore.</i> (Chrápe. → Nechrápe.)

POZOR! *Does* a *doesn't* se používá pouze u 3. osoby jednotného čísla (on, ona, ono). Jejich používání je popsáno na str. 21.

OTÁZKA A ZÁPOR

V **minulém čase** opět funguje čtveřice přehodím – předsadím – přidám – vložím.

Na **levé straně** se minulý čas týká pouze slovesa **být** (be) a **umět/moci** (can). U slovesa **be** je minulost buď **was** (já, on, ona, ono) nebo **were** (ty, my, vy, oni, ony, ona). U slovesa **can** je minulost **could** (vyslovuje se [kud]).

Nejdříve musíme vytvořit holou větu, např. **She was** (Ona byla) či **I could** (Mohl jsem) a z ní posléze otázku přehozením:

Was she? Could I? (Byla? Mohl jsem?)

a zápor přidáním **not**:

She was not. I could not. (Nebyla. Nemohl jsem.)

POZOR! **I could...** může znamenat nejen **Mohl jsem.../Uměl jsem...** (minulý čas), ale i **Mohl bych.../Uměl bych...** (podmiňovací způsob) – no prostě opět problematická elitní (levá) skupina. Správný překlad závisí na kontextu.

OTÁZKA A ZÁPOR

Na pravé straně vypadá otázka a zápor úplně stejně jako v případě přítomného času, jen namísto **do/does** předsadíme **did** a namísto **don't/doesn't** vložíme **didn't**:

Did you snore? (Chrápal jsi?)

Did she snore? (Chrápala?)

You didn't snore. (Ty jsi nechrápal.)

She didn't snore. (Nechrápala.)

POZOR! Jediný případ, kdy se v otázce na pravé straně nepoužívá **do/does** či **did**, je věta začínající dotazem (kdo, co, který, jaký, čím, kolik), který je podmětem. Pokud tomu tak je, otázka vypadá následovně: dotaz + sloveso v přítomném či minulém čase: **Who likes pizza?** (Kdo má rád pizzu?) – **What happened?** (Co se stalo?) – **How many people drowned?** (Kolik lidí se utopilo?)

